

§ 43 NYT

80. Oprensning af grøfter ved moser i et skovområde

Et amtsråd gav i medfør af naturfredningslovens § 43 en skov-ejer efterfølgende tilladelse til oprensning af grøfter ved to moser i en skov. Amtsrådets tilladelse blev givet på det vilkår, at vandstanden i moserne skulle hæves til niveau, som før oprensningen af grøften. Afgørelsen blev af en interesseorganisation påklaget til Skov- og Naturstyrelsen.

Skov- og Naturstyrelsen stadfæstede amtsrådets afgørelse, men styrelsen fandt dog ikke anledning til at kræve en fuldstændig retablering af vandstands-niveauet. I styrelsens afgørelse hedder det bl.a.:

"Det er Skov- og Naturstyrelsens opfattelse, at der er tale om to vådområder af betydelig biologisk værdi. Oprensningen af grøfterne har været kraftig og er ført ind i vådområdet, hvorved der er sket en sænkning af vandspejlet, således at store flader af bunden er blotlagt i den ene mose. Selv om oprensningen er sket efter skovning og opfyldning af grøfterne med grenaffald i de tørre år midt i 1970'erne, er der sket en yderligere sænkning af vandstanden i de to moser. Dette kan kun lovligt ske efter tilladelse fra amtsrådet, da vådområderne, som

nævnt, er omfattet af naturfredningslovens § 43, som har været i kraft siden 1.1.1979. Det vil sige, at ændringer før denne dato frit kunne foretages, men at de efter denne dato kræver tilladelse.

Oprensning af grøfter i skove vil typisk foregå med betydeligt længere tidsinterval, end når der er tale om grøfter på andre arealer. Ofte kan der gå 10-30 år mellem oprensningerne. Dette indebærer, at vandstanden i de vådområder, som grøfterne afvander sænkes synligt, og derfor kræves der en tilladelse efter § 43 til oprensningen, hvis betingelserne herfor i øvrigt er opfyldt.

Meddeles der ikke tilladelse til en vis oprensning af grøfterne, kan det betyde, at skovarealet gradvist sættes under vand. Skov- og Naturstyrelsen finder det derfor rimeligt, at der i sådanne tilfælde meddeles tilladelse til oprensningen, således at vandstanden set over en lang tidshorisont ikke ændres.

I den foreliggende sag, finder styrelsen det i overensstemmelse med formålet med bestemmelsen i § 43, at det pålægges skovejeren at hæve vandstanden - ikke til det niveau, der var, umiddelbart før grøfterne blev oprenset, men til et niveau, der svarer til det, som ville have forekommet, så-

fremt grøfterne alene var blevet oprenset i overensstemmelse med normal god skovdrift".

(Skr.14/6-89, J.nr. SN 4312/12-0002).

81. Tilladelse til udsætning af fisk til "put and take"-fiskeri

Et amtsråd havde efterfølgende lovliggjort en oprensning af en sø, hvor der gennem en årrække havde været foretaget "put and take"-fiskeri. Amtsrådet mente ikke, at udsætningen af fisk i forbindelse med "put and take"-fiskeri krævede tilladelse efter naturfredningslovens § 43.

Da sagen blev indanket til Skov- og Naturstyrelsen, angav styrelsen i sin afgørelse, at "put and take"-fiskeri er omfattet af naturfredningslovens bestemmelser, når udsætningen af fisk har et omfang, som ændrer afgørende på søens økologiske forhold. Styrelsen påbød derfor ejeren at søge amtsrådet om tilladelse til at fortsætte "put and take"-fiskeriet. Amtsrådet gav tilladelse til en fortsættelse af "put and take"-fiskeriet.

Denne tilladelse blev anket til Skov- og Naturstyrelsen. Styrelsen fandt, at da det ikke var fremgået af amtsrådets behandling af sagen, at udsætning af fisk kræver tilladelse efter § 43, og da fiskeriet havde foregået i 6 år, før ejeren blev gjort opmærksom herpå, havde ejeren berettigede forventninger om at kunne fortsætte virksomheden. Styrelsen stadfæstede derfor amtsrådets afgørelse og meddelte ejeren tilladelse til at fortsætte "put and take"-fiskeriet på vilkår:

- at tilladelsen er personlig for den nuværende ejer og bortfalder, når han ophører med selv at drive den pågældende fiskevirksomhed,
- at der udsættes ørreder i ansøgt omfang, og at der ikke udsættes andre ikke-danske fiskearter,
- at der ikke fodres i søen,
- at der ikke udsættes ænder i søen eller foregår anden erhvervsmæssig udnyttelse,
- at fiskeriet af hensyn til retableringen af bredvegetationen, samt af hensyn til fuglelivet ikke foregår langs den halvdel af bredden, der vender væk fra gården, hvorfra salg af fiskekort m.v. foregår. Eventuelle fiskepladser med platforme, bænke eller lignende på denne del af bredden fjernes,
- at der må ikke anlægges sti langs den halvdel af søbredden, der vender væk fra gården."

(Skr. af 1/12-87, J.nr. F 736/9-34 og skr. af 8/5-89, J.nr. SN 4312/9-0002).

82. Klage over definition af område som sø

To lodsejere påklagede et amtsråds afgørelse, hvorefter amtsrådet definerede et vådområde som værende en sø omfattet af naturfredningslovens § 43. Amtsrådet havde endvidere påbudt fjernelse af en ulovlig opfyldning i en del af vådområdet. I klagen fremførtes, at der er tale om en mose og ikke et vandhul. Klagerne refererede i denne forbindelse til et kort fra 1783, hvor området er benævnt Kragemosen.

Skov- og Naturstyrelsen stadfæstede amtsrådets afgørelse med det ekstra vilkår, at også en mindre opfyldning i området skulle fjernes.

I afgørelsen fremhæves, at det i cirkulære nr. 222 af 2/12-1978 om naturfredningslovens bestemmelser om anlæg m.v. i forbindelse med vandløb, søer og moser (vådområdecirkulæret) i afsnit 3.2.1. er angivet, at det ikke er afgørende for, om et givent område kan betegnes som en sø, at det er karakteriseret ved en åben, ubevokset vandflade, idet der herudover må tages hensyn til eventuel vegetation. Den i den henseende afgørende vegetation består af vand- og sumpplanter. I bemærkningerne til det i 1978 vedtagne lovforslag om udvidelse af beskyttelsesordningen efter § 43, er det endvidere angivet, at "i det omfang vegetationen domineres af planter, der fordrer i hvert fald en del af året at have rødderne i vand, vil området være en sø" (Folketingstidende 1978, spalte 2631).

Ved Skov- og Naturstyrelsens besigtigelse af området blev det konstateret, at området, der er på ca. 2500 m², havde en dominerende vegetation af tuer af Stiv Star, hvor imellem der var åbne vandflader. Desuden blev der observeret Andemad, Dunhammer, Tagrør, Lysesiv, Tusindblad, Vejbred Skeblad og tuedannende græs. I kanten af området var der enkelte steder opvækst af Pil. Det er alle planter, der er karakteristiske for søvegetation. Da søen var på over 500 m² var den derfor omfattet af naturfredningslovens § 43.

(Skr. af 23/3-89, J.nr. F 736/3-10).

83. Forespørgsel om krav til underretning af lodsejere om besigtigelse

En amtskommune påtænkte at foretage en registrering af moser i amtskommunen og spurgte derfor Skov- og Naturstyrelsen, hvilke krav der stilles til underretning af lodsejere for at opfylde betingelsen i naturfredningslovens § 65, stk. 1.

Amtskommunen fandt, at det ville være uforholdsmæssigt ressourcekrævende at sende skriftlig meddelelse om besigtigelse til alle implicerede lodsejere. Amtskommunen havde derfor overvejet, om det var tilstrækkeligt, at besigtigelserne blev annonceret i dagspressen.

Skov- og Naturstyrelsen meddelte, "at det efter § 65, stk. 1, ikke er noget ufravigeligt krav, at der gives ejeren eller brugeren meddelelse om besigtigelsen. Såfremt dette af praktiske grunde ikke kan lade sig gøre, kan besigtigelsen foretages uden forudgående meddelelse herom.

Styrelsen finder endvidere, at det indholdsmæssige krav til meddelelsen i nogen grad kan afpasses efter formålet med besigtigelsen. Hvis der eksempelvis foretages besigtigelse i forbindelse med behandlingen af en konkret klage- eller fredningssag på den pågældende ejendom, bør meddelelsen udformes således, at modtageren har mulighed for at deltage i besigtigelsen, hvilket bl.a. indebærer, at det præcist angives, hvor og hvornår besigtigelsen skal finde sted. I den her foreliggende situation, hvor der er tale om en generel registrering af moser, finder styrelsen, at kravet i § 65 om forudgående med-

delelse til ejeren eller brugeren af ejendommen efter omstændighederne vil være opfyldt gennem annoncering i den lokale presse, såfremt annoncen, ud over en angivelse af det område, hvor besigtigelsen skal foregå, også indeholder oplysning om tidsrummet og om, hvor eventuelle berørte lodsejere eller brugere i øvrigt kan henvende sig for at få mere præcis viden om besigtigelsen."

(Skr. af 6/4-89, J.nr. SN 0061/9-0003).

84. Landsretsdom om retablering af en sø

Vestre Landsret har afsagt dom i en straffesag mod en landmand, som havde opfyldt en del af en sø, der var omfattet af naturfredningslovens § 43. Den tiltalte fik en bøde på 500 kr., og blev samtidig pålagt at fjerne det opfyldte materiale inden 3 måneder efter domsafsigelsen. Under ugentlige tvangsbøder på 500 kr. Landsretten lagde ved strafudmålingen vægt på, at tiltalte straks standsede opfyldningen, da kommunen ringede ham op og pålagde ham dette.

(Skr. af 16/6-89, J.nr. F 736/14-63).

85. Underretsdom om fjernelse af opstemning af bæk

Retten i Hjørring har afsagt dom i en straffesag mod en lodsejer, som ulovligt havde foretaget en opstemning af en bæk ved at anlægge en 40 m lang dæmning. I dommen hedder det bl.a.:

"Det fremgår af sagen, at arealet i mindst 65 år har været ejet af

tiltaltes far og derefter af tiltalte, og at der to gange tidligere har været opført dæmningsanlæg. Området blev fredet ved Overfredningsnævnskendelse af 2. september 1970, der indeholdt en bestemmelse om, at en tidligere dæmning og sø kunne reableres. Tiltalte har forklaret, at han havde ladet de i anklageskriftet nævnte arbejder udføre i tillid til fredningskendelsen fra 1970, og han først efterfølgende havde fået kendskab til naturfredningslovens § 43. Der har ikke været foretaget supplerende arbejde efter det tidspunkt, hvor anlægget blev standset af amtsrådet. Hans egen arbejdsindsats havde udgjort et sted mellem 400 og 500 timer, og der er investeret 20.000 - 22.000 kr. En fjernelse af de opførte anlægsarbejder vil i en tør periode koste skønsmæssigt 15.000 - 20.000 kr. og betydeligt mere, hvis arbejdet skal foretages i en våd periode."

Retten fandt herefter, at lodsejeren havde overtrådt § 43 i naturfredningsloven, men lagde vægt på, at det var en undskyldende omstændighed, at lodsejeren havde handlet i tillid til, at fredningskendelsen kunne tilsidesætte bestemmelserne i naturfredningslovens § 43. På den baggrund fandt retten, at straffen kunne bortfalde i medfør af § 84, stk. 1, nr. 3, jf. stk. 2 i straffeloven. Lodsejeren blev pålagt at fjerne opstemningen, under trussel om tvangsbøder på 1000 kr. om ugen, hvis dette ikke var sket inden 5 måneder fra domsafsigelsen.

(Skr. af 2/8-89, J.nr. F 736/14-55).

86. Underrettsdom om ulovlig opdyrkning af hedeareal

Retten i Herning har d. 19. december 1988 afsagt dom i en straffesag, hvorefter en landmand fik en bøde på 5.000 kr. for ikke at have reableret et hedeareal på ca. 1,4 ha, som var opdyrket ulovligt, idet Skov- og Naturstyrelsen havde meddelt afslag på en ansøgning om lovliggørelse efter § 43 i naturfredningsloven. Lodsejeren havde tidligere fået en bøde på 2.000 kr. for opdyrkning af det pågældende areal, ved hvilken lejlighed det blev pålagt denne at reablere arealet.

Amtsrådet havde oprindeligt meddelt tilladelse til opdyrkingen. Da denne afgørelse blev ændret ved Skov- og Naturstyrelsens behandling af klagesagen, havde amtsrådet efterfølgende udtalt sig positivt på lodsejerens anmodning om tilladelse til fortsat opdyrkning mod at udlægge et erstatningsareal, hvilket styrelsen dog ikke fandt acceptabelt. Ved udmålingen af bødestørrelsen tog retten hensyn til, at amtskommunen ved sin holdning til sagen, kunne have skabt forventning hos tiltalte om, at der ville blive givet tilladelse til en almindelig landbrugsmæssig udnyttelse af arealet.

(Skr. af 19/12-87, J.nr. SN 4312/11-0003).

87. Forespørgsel om definition af hedebegrebet efter naturfredningslovens § 43 a

Et amtsråd forespurgte Naturfredningsrådet og Skov- og Naturstyrelsen om, i hvilket omfang heder kan være tilgroede uden at falde udenfor hedebegrebet i naturfred-

ningslovens § 43 a.

Af Skov- og Naturstyrelsens svarskrivelse fremgår, at amtskommunens spørgsmål ikke lader sig besvare ud fra en præcis vejledning eller definition, idet cirkulæret fra 1984 (nr. 103 af 27. marts), der forklarer hedebegrebet, ikke angiver faste kriterier for graden af tilgroning med træer eller dominans af græsser. Under definitionsafsnittet nævnes blot at "på mange hedearealer udgør buske og træer som Eg, Birk, Bævresp, Gyvel, Ene og selvsåede nåletræer et væsentligt element i vegetationen", og videre at der derfor ofte vil "forekomme hedearealer med varierende grader af tilgroning".

Amtsrådet må derfor selv foretage en konkret vurdering i hvert enkelt tilfælde, men "det står fast, at et islæt af dværgbuske er en forudsætning ved vurderingen af et områdes status som hede". Desuden skal en vis grad af lysåbenhed på arealer med træer eller bevoksningsgrupper være tilstede mellem disse.

(Skr. af 18/4-89, J.nr. NFR 2430 og 20/789 SN 4310-0001).

88. Forespørgsel om udsætning af flodkrebs i relation til naturfredningslovens § 43

Et amtsråd forespurgte Skov- og Naturstyrelsen, om udsætning af flodkrebs (*Astacus astacus*) i søer beskyttet efter naturfredningslovens § 43 kræver tilladelse. Skov- og Naturstyrelsen svarede amtskommunen, at udsætning af dyrearter i praksis er underkastet naturfredningslovens § 43, hvis udsætningen medfører, at et § 43-område ændres.

Af skov- og Naturstyrelsens svar fremgår endvidere bl.a., "at udsætning af flodkrebs skal vurderes konkret fra sag til sag og at eventuelle ændringer af arealerne omkring og i en kommende krebssø skal inddrages i vurderingen, f.eks. tilplantning, oprensning, omformning af søen." Det vil sige, at vurderingen af, om udsætning af flodkrebs i et givent område kan tillades, som hovedregel må afhænge af, om det pågældende § 43-område gennem krebseudsætningen kan forbedres, hvilket i nogle tilfælde er muligt. Følgende forhold bør indgå i overvejelserne:

Flodkrebs bør ikke udsættes i vandhuller eller i søer med til- eller afløb, hvad enten disse er åbne eller rørslagte, da flodkrebs bl.a. er meget følsomme overfor krebsepest. Flodkrebs kræver en pH på over 6,5, hvilket på forhånd gør mange vandhuller uegnede. Desuden kræver flodkrebsen, at søen er så dyb, at den ikke bundfryser om vinteren. Tilvæksten af krebs bør ikke reguleres ved fodring, men ved befiskning således, at overskudsfoder ikke bidrager til eutrofiering af søen.

Krebsene tager store mængder små krebsdyr, som tanglopper, vandbænkebidere samt insektlarver og snegle, hvilket virker stærkt bestandsregulerende på smådyrene. Desuden æder flodkrebsen paddeæg, dyreplankton, forskellig slags dødt organisk materiale og en del levende vegetation. Derfor vil det normalt ikke være ønskeligt, at gribe ind i søens balance ved udsætning af flodkrebs, hvis der er tale om rentvandede, fladbrinkede eller lavvandede søer, søer med et rigt insekt-, fiske- og paddeliv eller med et varieret planteliv af undervands-, flyde-

blads- eller rørsumpe. Derimod vil udsætning af flodkrebs i forurenede, tilgroede eller på anden måde stærkt kulturpåvirkede søer i forbindelse med en oprensning eller generelt ændring af tilstanden af disse kunne bidrage til en lokalitetsforbedring.

(Skr. af 10/11-89, j.nr. SN 0061/9-0002).

89. Pjecer om § 43-beskyttet natur

Nordjyllands amt har udgivet tre pjecer med titlerne: "Skånsom vedligeholdelse af mindre vandløb"; "Vejledning i anlæg af søer" og "Naturen i landbrugslandet".

"Naturen i landbrugslandet" er udsendt til amtets jordbrugere og indeholder en beskrivelse af de § 43-beskyttede naturtypers betydning som levested for vilde dyr og planter og tilbagegangen af disse naturtyper.

"Vejledning i anlæg af søer" og "Skånsom vedligeholdelse af mindre vandløb" indeholder en instruktiv vejledning i henholdsvis anlæg og pleje af disse naturtyper.
